

Koncepce rozvoje Městské knihovny Písek 2025–2030

Obsah

1	Úvod	2
1.1	Poslání	2
1.2	Vize	3
2	Analytická část	4
2.1	Vyhodnocení Koncepce činnosti MěK na léta 2018 až 2023	4
2.2	Současný stav	4
2.3	SWOT analýza (stav k roku 2024).....	8
3	Strategická část.....	10
3.1	Cíl 1, priority, opatření	11
	Knihovna jako otevřený prostor pro veřejnost: podporovat a dále rozvíjet komunitní aktivity.....	11
3.2	Cíl 2, priority, opatření	12
	Knihovna jako škola pro všechny: vzbuzovat zájem veřejnosti o vzdělávání a nabízet různorodé příležitosti všem skupinám a generacím	12
3.3	Cíl 3, priority, opatření	13
	Knihovna jako zdroj živé kultury: pečovat o kulturní dědictví a zpřístupňovat jej.....	13
3.4	Cíl 4, priority, opatření	14
	Knihovna jako transparentní a funkční instituce: pečovat ve spolupráci se zřizovatelem o materiální i lidské zdroje a zodpovědně plánovat budoucnost	14
4	Vyhodnocení plnění koncepce	15
5	Závěr	16
6	Seznam zdrojů	17

1 Úvod

1.1 Poslání

Poslání Městské knihovny Písek vychází ze základních právních předpisů a zřizovacího dokumentu městské příspěvkové organizace.

Podle zákona č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb je knihovna povinna vykonávat informační, kulturní a vzdělávací činnosti při zachování rovného přístupu všem uživatelům. Mezi její úkoly patří mimo jiné budování a zpřístupňování univerzálního knihovního fondu a podpora svobodného přístupu k informacím pro všechny občany.¹

Zřizovací listina Městské knihovny Písek dále konkretizuje tuto povinnost tak, že knihovna musí poskytovat veřejné knihovnické a informační služby za rovných podmínek, uspokojovat kulturní a informační potřeby obyvatel a všestranně napomáhat všem formám vzdělávání dle požadavků knihovního zákona.²

Toto právní ukotvení stanovuje rámec činnosti knihovny jako moderní veřejné instituce, jejímž posláním je být otevřeným, inkluzivním prostorem pro celoživotní vzdělávání, rozvoj čtenářských kompetencí, kulturní aktivity i komunitní setkávání.

Pro moderní knihovny je vedle jejich tradičního poslání nezbytné pružně reagovat na rychle se měnící společenské a technologické výzvy, transformovat své služby a fungovat podle principů knihovny 21. století, jak je vymezuje Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030.³ Tento přístup se již propsal do předcházející Koncepce činnosti Městské knihovny Písek na léta 2018 až 2023, na kterou nová koncepce přímo navazuje. Zároveň zohledňuje specifika města Písku, specifika samotné knihovny a uživatelů, kteří přicházejí, a reaguje na jejich aktuální potřeby. Důležitým dokumentem, ke kterému se knihovna hlásí, je Lublaňský manifest o čtení z roku 2023. Podle něj rozvoj pokročilých čtenářských dovedností zvyšuje odolnost společnosti vůči manipulaci, spikleneckým teoriím a dezinformacím. Je podloženo výzkumy, že intenzivní čtení rozvíjí empatii, toleranci a podporuje kritické a občanské odpovědné postoje, což je v informačně přetížené digitální éře velmi potřebné.⁴

Koncepce rozvoje Městské knihovny Písek 2025–2030 chce pokračovat ve směru, kterým se vydala knihovna v souladu se současnými trendy v knihovnictví. Vzhledem k tomu, že hlavní cíl předchozí koncepce – zrekonstruovat a vybudovat nové prostory – byl úspěšně naplněn, si navazující koncepce klade nové cíle, a to především v oblasti rozvoje komunitního, kulturního a vzdělávacího potenciálu. Zároveň chce vyzvednout potřebu podpory čtenářství, zejména u mladší generace. Vedle věcného porozumění textu chce rozvíjet i pokročilé čtenářské dovednosti, spojené s četbou literatury.

¹ Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (Knihovní zákon). In: Sbírka zákonů. 2001. Online. lkp.nkp.cz. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provadeci-prepisy/01_index.htm#knihz. [cit. 2025-09-08].

² Zřizovací listina MěK Písek. Online. Veřejný rejstřík a Sbírka listin. 2019.

Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=57527327&subjektId=75285&spis=441869>. [cit. 2025-09-08].

³ RICHTER Vít a kol.: *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 s výhledem do roku 2030*.

Národní knihovna ČR, Praha 2020.

⁴ Národní knihovna České republiky. LUBLAŇSKÝ MANIFEST O ČTENÍ 2023 [online, PDF]. [cit. 2025-09-08].

Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/LUBLANSKY_MANIFEST_O_CTENI_2023_DEF_11_18.pdf

1.2 Vize

V roce 2030 je knihovna přirozeným centrem občanského a komunitního života, kde si každý – bez ohledu na věk, sociální či kulturní zázemí – najde prostor pro setkávání, sdílení zkušeností a rozvoj svých dovedností. Knihovna pružně reaguje na aktuální výzvy, které přináší současný svět. Uvažuje preventivně, aby předešla krizovým situacím. Pracuje s kreativním potenciálem občanů města, podporuje odolnost městské společnosti, prevenci nežádoucích jevů a schopnost flexibilní adaptace na nepředvídatelné situace (typu pandemie Covid-19, příchod uprchlíků vyvolaný válkou na Ukrajině).

Knihovna jako živé komunitní fórum poskytuje otevřený, inkluzivní, bezpečný prostor pro veřejné diskuse, participativní plánování a mezigenerační spolupráci. Demografická data predikují stárnutí populace, což zvyšuje riziko společenského napětí. Knihovna proto podporuje mezigenerační dialog, který zvyšuje odolnost místní komunity.

Knihovna nabízí moderní, bezbariérové a technologicky vybavené prostředí podporující celoživotní vzdělávání. Knihovna motivuje veřejnost k posilování čtenářské, informační, mediální i digitální gramotnosti, spolupracuje s místními, národními i mezinárodními institucemi. Speciálně se věnuje mladší generaci čtenářů, u které dochází vlivem digitálních technologií k poklesu zájmu o knihy, a vychovává si tak nové čtenáře. V duchu Lublaňského manifestu pak systematicky rozvíjí pokročilé čtenářské dovednosti, které rozvíjejí analytické a strategické myšlení důležité pro zodpovědné plánování budoucnosti.

Knihovna funguje jako správce a tvůrce kulturního bohatství Písku – uchovává i rozšiřuje knihovní fond, organizuje literární čtení, tvůrčí dílny, multimediální projekty a kulturní aktivity. Zajišťuje, aby byly atraktivní pro místní obyvatele i pro návštěvníky města Písku. Knihovna zároveň zpřístupňuje digitální databáze a knihovny. Pečuje o lokální identitu, poskytuje prostor spolkům i jednotlivcům, aby tuto identitu artikulovali a obohacovali o další témata, s vědomím, že kurátorsky moderovaná komunitní paměť může posloužit jako prostředek k posilování sociálních vazeb a odolnosti společnosti. Knihovna úzce spolupracuje se svým zřizovatelem, městskými organizacemi, školami, neziskovým i komerčním sektorem a funguje v souladu se strategickým plánováním města.

2 Analytická část

2.1 Vyhodnocení Koncepce činnosti MěK na léta 2018 až 2023

Evaluace Koncepce činnosti MěK Písek na léta 2018 až 2023 prokázala, že většina strategických opatření byla úspěšně naplněna: ekonomická stabilita se od roku 2022 udržela díky růstu vlastních tržeb a nájemného (+183 % od roku 2016) a rozšíření grantových zdrojů; organizační a provozní řády byly zavedeny ke stanoveným termínům a Centrum vzdělávání posílilo nabídku neformálního vzdělávání. Spolupráce se zřizovatelem, městskými organizacemi, školami i neziskovým sektorem významně vzrostla (např. 42 akcí města v prostorách knihovny v roce 2022) a stala se klíčovým pilířem komunitních aktivit. Personální rozvoj byl podpořen metodikou individuálních vzdělávacích plánů a kontinuálním zvyšováním digitální gramotnosti zaměstnanců; marketingová kampaň přinesla o 48 % více návštěvníků mezi lety 2017–2022. V oblasti služeb byly standardy fondu naplněny, on-line služby posíleny, provozní síť udržena a evaluace uživatelské spokojenosti zavedena jako rutinní prvek plánování.

2.2 Současný stav

Městská knihovna Písek sídlí od roku 2019 v budově bývalé základní školy J. A. Komenského. V této nové lokalitě proběhla rozsáhlá vnější rekonstrukce, včetně úprav interiérů a technického zázemí (nové učebny, bezbariérový přístup, revitalizace zdrojů), což umožnilo plynulý přechod na fungování knihovny 21. století jako komunitního, vzdělávacího a kulturního centra města Písku.

Současný stav nejlépe zachycuje Výroční zpráva Městské knihovny Písek za rok 2024. V úvodu dokument konstatuje, že po ukončení udržitelnosti projektu IROP je hlavním úkolem posílit postavení knihovny jako centra vzdělávání, kultury a komunitního života a zároveň zajistit stabilní financování a provozní kapacitu pro nadcházející období.

2.2.1 Uživatelé knihovny

V roce 2024 bylo v knihovně registrováno 6 134 čtenářů, tj. 20% obyvatel města Písku. Knihovnu intenzivně užívali i občané a návštěvníci města bez registrace. Fyzicky knihovnu navštívilo v daném roce 191 180 návštěvníků. Online služby využilo 110 151 virtuálních návštěvníků. Vysoká návštěvnost vzdělávacích, kulturních a komunitních akcí i online služeb dokládá zájem o knihovnu a její atraktivitu (viz Výroční zpráva MěK 2024).

2.2.2 Knihovní fond

Knihovní fond tvořilo 140 459 knihovních jednotek a 77 docházejících periodik, roční přírůstek činil 6 153 kusů. Během roku 2024 bylo evidováno 188 680 výpůjček. Čtenáři si vypůjčili 108 458 titulů krásné literatury pro dospělé, 39 159 naučné literatury pro dospělé, 13 272 knih krásné literatury pro děti, 2 683 naučných titulů pro děti, dále 14 720 periodik, 6 659 audiovizuálních médií. Proběhlo 20 641 prezenčních výpůjček ve studovně a 37 684 prolongací. Počet online výpůjček (e-knih a e-audioknih) dosáhl 1 318. Počet návštěv webové stránky knihovny za sledované období byl 173 363 (viz Roční výkaz o knihovně za rok 2024).

2.2.3 Vzdělávání, kurzy

Projekt IROP „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání“ úspěšně zakončil pětiletou udržitelnost realizace vzdělávacích kurzů pro veřejnost v učebnách knihovny. Podařilo se udržet kontinuitu nabídky kurzů pro veřejnost v obdobném rozsahu, nicméně obohacenou o témata a obsahy, které určily výsledky průzkumu aktuálního zájmu uživatelů knihovny.

Vzdělávací aktivity cílené na školní skupiny zahrnovaly v roce 2024 68 lekcí pro mateřské školy, 119 lekcí pro 1. stupeň ZŠ, 68 lekcí pro 2. stupeň ZŠ a 55 lekcí pro střední školy a vyšší odborné školy.

2.2.4 Komunitní a kulturní aktivity

Komunitní a kulturní aktivity se v roce 2024 rozrostly na 367 akcí (o 145 více než v roce 2023) a 974 vzdělávacích událostí (o 386 více než v roce 2023), jichž se zúčastnilo 28 564 návštěvníků. 97 akcí zde bylo organizováno jinými subjekty.

2.2.5 Spolupráce

Spolupráce je definována jako jeden ze základních pilířů činnosti. Knihovna intenzivně kooperuje se svým zřizovatelem – městem Písek a městskými organizacemi. Každoročně se zde pořádají různorodé městské akce, od projektů Smart Písek po výroční oslavy Lesů Písku. Vzhledem k akcentu na vzdělávací roli poskytuje MěK od roku 2023 podporu Klubu píseckých pedagogů. Jedná se o neformální platformu učitelů a učitelek z píseckých ZŠ a SŠ, jejímž cílem je sdílení zkušeností, propojování pedagogů, diskuze nad problémy ve vzdělávání a vytváření inspirativního prostoru pro setkávání s odborníky a inovátory. MěK tak vytváří příležitost pro inovace ve vzdělávání a specificky sleduje cíle spojené s podporou čtenářství a pokročilých čtenářských dovedností. Knihovna rozvíjí spolupráci i s institucemi na vysokoškolské úrovni (např. s Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích, Univerzitou Karlovou Praha, Západočeskou univerzitou v Plzni). Pro spolupráci na komunitní úrovni je důležité napojení na neziskové organizace (Charita, Fokus Písek, Athelas) či občanské spolky, jako je například Aktivní Písek či Svět v Písku, jehož cílem je integrace minorit žijících v Písku do majoritní společnosti. Důležité je rozvíjet i kontakty s komerčními subjekty a vytvářet z nich partnery. Knihovna je členem Jihočeské hospodářské komory, která takové síťování umožňuje.

2.2.6 Doplnková činnost, marketing, regionální funkce

Doplnková činnost, zahrnující knihvazačskou dílnu, pronájmy prostor, prodej vyřazených knih a pořádání příměstských táborů, vygenerovala výnos 110 672 Kč, tedy o 35 763 Kč více než v roce 2023. Public relations a marketing zůstaly na vysoké úrovni díky redesignu webu, aktivní správě sociálních sítí a newsletteru, což vedlo k dalšímu nárůstu dosahu i návštěvnosti akcí.

Regionální funkce knihovny se projevila v péči o 60 obsluhovaných knihoven, v metodických návštěvách, konzultacích pro okolní obce a pravidelné reportaci statistických dat Národní knihovně ČR.

Vyhodnocení ukazuje na vysokou návštěvnost, stabilní růst služeb i fondů a širokou síť partnerství, ale také na potřebu udržení finanční efektivity a především personálního zajištění takto náročného provozu.⁵

2.2.7 Lidské zdroje

Personální situace se ukazuje jako největší možné riziko pro zachování vysokého standardu služeb knihovny, a to jak informačně-knihovnických, tak kulturních, vzdělávacích a komunitních.

Data a čísla uvedená ve Výroční zprávě za rok 2024, stejně jako tabulky vycházející z interního benchmarkingu Jihočeské vědecké knihovny, jsou dokladem mimořádného nasazení pracovníků MěK, které je ovšem dlouhodobě neudržitelné při nízkém počtu úvazků a úrovni platů v knihovnictví.

V důsledku přetížení zaměstnanců hrozí jejich vyhoření, snížená motivace k dalšímu vzdělávání, odchody a nežádoucí fluktuace (zaučení nového pracovníka je časově i finančně náročné). **Počet úvazků navíc od roku 2019, kdy došlo k přestěhování do větších prostor a následnému výraznému navýšení aktivit, klesl.** Tato skutečnost omezuje zastupitelnost zaměstnanců, což limituje možnosti jejich dalšího vzdělávání. Aktuální výzvy a proměny společnosti v éře digitalizace přitom odborný rozvoj týmu předpokládají.

Počet čtenářů na úvazek v roce 2024

	Knihovna	Čtenářů na úvazek	Počet úvazků	Počet obyvatel
Písek	Okresní	307	20	31 121 (viz ČSÚ)
Tábor	Okresní	194	32	35 087
Strakonice	Okresní	156	22	22 811
Jindřichův Hradec	Okresní	167	19	21 077
Český Krumlov	Okresní	129	13	13 277
Prachatice	Okresní	136	12,75	10 390
České Budějovice	Krajská	234	95	99 991

Zdroj dat: interní materiál Jihočeské vědecké knihovny z dat roku 2024

⁵ Městská knihovna Písek. Výroční zpráva 2024 [online, PDF]. [cit. 2025-09-08].

Dostupné z: https://www.knih-pi.cz/wp-content/uploads/2025/06/VZ-Knih-Pi-2024_13-1.pdf

Počet pracovních úvazků od roku 2015

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
počet zaměstnanců	22	22	21	21	21	21	22	22	21	21	20	20
VŠ knihovnického směru	2	2	2	2	2	2	1	0	1	0	1	1
VŠ ostatní	6	6	5	4	4	5	8	7	7	7	6	4
VOŠ						1	1	1	1	1	1	1
SŠ knihovnického směru	8	8	8	9	9	9	8	6	6	6	7	9
SŠ ostatní	3	3	4	4	4	2	1	8	6	5	4	4
ostatní	3	3	2	2	2	2	3			2	1	1

Zdroj dat: výroční zprávy Městské knihovny Písek

2.3 SWOT analýza (stav k roku 2024)

Silné stránky	Slabé stránky
- zrekonstruovaná budova, moderní, designové a funkční prostorové zajištění - veřejnost přijala knihovnu jako komunitní a vzdělávací centrum - pozitivní vztah se zřizovatelem - respektovaná instituce zapojená do sítě knihoven v ČR - kvalitní a pestrý program - znalost místních poměrů, schopnost reagovat na poptávku, vytvářet odpovídající nabídku - rozvinutá spolupráce na úrovni místních škol, spolků, státních organizací, neziskového i komerčního sektoru - započatá spolupráce překračující region (vysoké školy i jiné výzkumné a vzdělávací instituce) - podpora regionu, lokální identity, šíření pozitivního obrazu města nad rámec regionu - program zaměřený na integraci menšin do městské společnosti a mezikulturní dialog - široký rozsah knihovnických a informačních služeb - soustavná péče o regionální fond	- po 6 letech budova potřebuje opravy a inovace (včetně vybavení) - finanční náročnost oprav s ohledem na prošlé záruky - finanční náročnost provozu - pokles zájmu o čtení u mladší generace, práce s fondem, řazení podle tematických skupin na oddělení naučné literatury, úbytek dětských čtenářů, ztráta náctiletých čtenářů - rychle stárnoucí technologie (zařízení pro provoz knihovního systému, 3M, RFID, selfcheck, WIFI) - lidské zdroje – přetíženost zaměstnanců, odchody kvalifikovaných pracovníků, málo úvazků, nízká motivace, neztotožnění se s novými výzvami, rozdělení na knihovnické a mimoknihovnické služby - nízká rychlost a nestabilita internetu - neefektivní využití digitálních technologií (VR, 3D) - slabá pozice environmentálních témat - po 6 letech potřeba nového webu, rezervačního systému

Příležitosti	Hrozby
- podpora čtenářství v duchu Lublaňského manifestu, propagace fondu, proměna uživatelů knihovny ve čtenáře - podpora digitálních a pokročilých čtenářských kompetencí - knihovna jako průvodce občanů při využívání eGovernmentu - zvyšování dostupnosti služeb prostřednictvím online formátů efektivnější spolupráce se školami ve vztahu k seznamům povinné a doporučené literatury, využití audioknih - možnost inovace nabídky kurzů pro veřejnost po skončení projektu IROP - podpora regionálního oddělení - spolupráce s muzeem - potenciál knihovny ve vztahu k podpoře turismu, sledování atraktivních trendů - potenciál při překonávání sociálních nerovností, podpora menšin, integrace, inkluze - možnost rozšíření sítě spolupracujících institucí, ČB EHMK 2028 - mezinárodní spolupráce s partnerskými městy a jejich knihovnami - potenciál písecké synagogy (její případné využití zaštitěné knihovnou) - podpora zaměstnanců (vzdělávání, teambuilding, wellbeing) - pravidelná evaluace aktivit, vyhodnocování zpětných vazeb - vícezdrojové financování (včetně evropských projektů) - rozvoj dobrovolnictví	- nepředvídatelné výzvy a krizové jevy - celospolečenská proměna vztahu ke knihám a ke čtení, pokles čtenářských dovedností - nedostatečná adaptace na moderní technologie - nedostatek odborných pracovníků pro potřeby knihovny jako komunitního a vzdělávacího centra - negativní dopady sociálních nerovností - špatné celospolečenské klima, šíření dezinformací a negativních postojů k otevřené demokratické společnosti - oslabená psychická odolnost - zpoplatnění některých kurzů pro veřejnost - situace na trhu práce, nízké mzdy ve veřejném sektoru - konkurence v komerčním sektoru - konkurence v online prostředí v oblasti vzdělávání - nedostatek financí na udržení chodu a provozu nové budovy - nevyužívání nástrojů projektového financování - nevyužívání možností fundraisingu

3 Strategická část

Pokud se má písecká knihovna nadále rozvíjet v souladu s Konceptí rozvoje knihoven jako instituce komunitní, vzdělávací a kulturní, měla by sledovat níže pojmenované cíle, priority a k nim směřující opatření. Vzhledem k tomu, že jde o městskou knihovnu úzce navázanou na lokální identitu, měla by fungovat v duchu motta „mysli globálně, jednej lokálně“. Naplnění těchto cílů a priorit ovšem předpokládá tým kompetentních a motivovaných pracovníků. Fungování týmu vyžaduje podporující prostředí a dobře nastavené pracovní podmínky (na úrovni finančního ohodnocení, profesního rozvoje a dosažení tzv. work-life balance, rovnováhy mezi pracovním a osobním životem).

Koncepce rozvoje Městské knihovny Písek 2025–2030

VIZE

V roce 2030 je knihovna přirozeným centrem občanského a komunitního života, živé komunitní fórum. Knihovna nabízí moderní, bezbariérové a technologicky vybavené prostředí podporující celoživotní vzdělávání. Knihovna funguje jako správce a tvůrce kulturního bohatství Písku.

Cíl 1

Knihovna jako otevřený prostor pro veřejnost: podporovat a dále rozvíjet komunitní aktivity

Priority

- 1.1 knihovna motivuje občany a místní spolky, aby se podíleli na tvorbě programu, hledá nové formy dobrovolnictví
- 1.2 knihovna funguje jako prostředník komunikace mezi občany, městskou samosprávou a státem
- 1.3 knihovna rozvíjí spolupráci s dalšími kulturními a vzdělávacími institucemi
- 1.4 knihovna podporuje mezikulturní a mezigenerační dialog, a posiluje tak odolnost a soudržnost společnosti

Cíl 2

Knihovna jako škola pro všechny: vzbuzovat zájem veřejnosti o vzdělávání a nabízet různorodé příležitosti všem skupinám a generacím

Priority

- 2.1 knihovna hledá efektivní způsoby, jak rozvíjet čtenářskou, informační, mediální a digitální gramotnost
- 2.2 knihovna podporuje pedagogické kompetence zaměstnanců
- 2.3 knihovna rozvíjí spolupráci s místními školami, pedagogy i s výzkumnými a vzdělávacími institucemi
- 2.4 knihovna monitoruje poptávku veřejnosti a průběžně aktualizuje nabídku vzdělávání

Cíl 3

Knihovna jako zdroj živé kultury: pečovat o kulturní dědictví a zpřístupňovat jej

Priority

- 3.1 knihovna pečuje o knihovní fondy a promyšleně je aktualizuje
- 3.2 knihovna kultivuje lokální identitu
- 3.3 knihovna propaguje literaturu formou uměleckých adaptací
- 3.4 knihovna vytváří účinné marketingové strategie

Cíl 4

Knihovna jako transparentní a funkční instituce: pečovat ve spolupráci se zřizovatelem o materiální i lidské zdroje a zodpovědně plánovat budoucnost

Priority

- 4.1 knihovna optimalizuje provozní procesy
- 4.2 knihovna ve spolupráci se zřizovatelem spravuje budovu a její vybavení
- 4.3 knihovna pečuje o lidské zdroje
- 4.4 knihovna strategicky plánuje budoucnost

3.1 Cíl 1, priority, opatření

Knihovna jako otevřený prostor pro veřejnost: podporovat a dále rozvíjet komunitní aktivity

Knihovna je bezpečný prostor, který nabízí všem rovný přístup k informacím a službám. V době informačních technologií propojuje tištěný a digitální svět a systematicky podporuje kritické vyhodnocování informací. Nabízí analogový ostrov v době digitální přesycenosti, stejně tak otevírá prostor digitalizovaných možností překračující hranice knihovny i města. Jako komunitní místo propojuje občany mezi sebou i se zástupci volené samosprávy, moderuje vzájemnou debatu, podněcuje občanskou participaci na rozvoji města a regionu. Komunity jsou podporovány ve svých činnostech a v kreativitě. Díky vícezdrojovému financování (projekty, sponzoři, místní podnikatelé) získávají hmotné zázemí, odbornou záštitu pak zajišťuje kompetentní personál, a to z řad zaměstnanců, kteří se celoživotně vzdělávají, i externích odborníků a lektorů. Knihovna nemůže z vlastních zdrojů pokrýt různorodou poptávku po expertním vědění, a tak cíleně navazuje kontakty s dalšími institucemi, které se v rámci veřejné služby věnují popularizaci vědy a odbornému poradenství (univerzity, muzea, ústavy akademie věd, neziskové organizace). Díky tomu dokáže zprostředkovat program "na míru" a zároveň udržuje kontakt s aktuálním stavem a trendy v daném oboru. Do dění v knihovně jsou zapojeni zástupci všech generací, sociálních skupin, menšin, subkultur a ideálně jsou příležitostně propojováni na úrovni mezigeneračního a mezikulturního dialogu. Při realizaci této myšlenky knihovna spolupracuje a konzultuje s odborníky a specialisty (např. v otázce romské menšiny, cizinců, teenagerů, seniorů, matek samoživitelek, osob se specifickými potřebami atd.). Velkou roli hraje dobrovolnictví, v rámci kterého je možné propojit potřeby a schopnosti našich uživatelů – např. seniorů a mládeže.

Cíl 1

Knihovna jako otevřený prostor pro veřejnost: podporovat a dále rozvíjet komunitní aktivity

Priority a opatření

1.1 knihovna motivuje občany a spolky, aby se podíleli na tvorbě programu, hledá nové formy dobrovolnictví

1.1.1 podporovat dobrovolnictví formou výzev a projektů, zapojovat uživatele a zaměstnance do dobrovolnického programu knihovny

1.1.2 spolupracovat s místními spolky, neziskovými organizacemi i s komerčním sektorem (průmyslová zóna i menší podnikatelé)

1.2 knihovna funguje jako prostředník komunikace mezi občany, městskou samosprávou a státem

1.2.1 spolupracovat se zástupci volené samosprávy a s městskými organizacemi, organizovat besedy, setkání

1.2.2 sledovat trendy v zapojení knihoven do digitální transformace státu, posilovat digitální gramotnost a kompetence (zaměstnanců i veřejnosti) formou školení, kurzů aj.

1.3 knihovna rozvíjí spolupráci s dalšími kulturními a vzdělávacími institucemi

1.3.1 spolupracovat s výzkumnými a vzdělávacími institucemi na poli popularizace vědy a vzdělávání a propojovat odborníky s místní komunitou

1.3.2 propojovat aktéry na poli kultury a vzdělávání na regionální i celorepublikové úrovni, rozšířit portfolio memorand o spolupráci (EHMK, ŽOP, JVK ČB)

1.4 knihovna podporuje mezikulturní a mezigenerační dialog, a posiluje tak odolnost a soudržnost společnosti

1.4.1 navázat spolupráci s partnerskými městy, sdílet příklady dobré praxe s jinými knihovnami

1.4.2 zapojit aktivní uživatele knihovny, včetně náctiletých, seniorů, cizinců, do komunitních aktivit, využít jejich osobních znalostí, dovedností, zájmů, kontaktů, přinášet aktuální společenská témata

1.4.3 rozvíjet vzdělanou, respektující, bezpředsudečnou společnost, zapojovat se do výzev s podobně zacíleným obsahem

3.2 Cíl 2, priority, opatření

Knihovna jako škola pro všechny: vzbuzovat zájem veřejnosti o vzdělávání a nabízet různorodé příležitosti všem skupinám a generacím

Knihovna nabízí napříč generacemi každému možnost se vzdělávat a rozvíjet své schopnosti. Věnuje se už nejmladší generaci budoucích čtenářů a jejich rodičům, učí je společně objevovat svět „předčtenářství“ a knižní kultury. V rámci neformálního vzdělávání pak systematicky spolupracuje se školami všech stupňů MŠ, ZŠ, SŠ, přičemž zohledňuje kurikulární požadavky MŠMT. Rozvíjí spolupráci s místními učiteli, modelově s Klubem píseckých pedagogů, neformální platformou učitelů, jež usiluje o zapojení inovativních přístupů do výuky. Každoročně knihovna obměňuje nabídku vzdělávacích lekcí, a reaguje tak na podněty žáků a pedagogů. Současně knihovna využívá (a přispívá) do sdílených databází knihovnických lekcí (např. databáze Knihovny Jiřího Mahena v Brně). S ohledem na kvalitu a pestrost nabízených služeb knihovna udržuje a rozšiřuje spolupráci s dalšími vzdělávacími, vědeckými a kulturními institucemi. Možnost celoživotního vzdělávání nabízí i široké veřejnosti, a to formou klubů a kurzů. Kluby rozvíjejí především čtenářskou, digitální, mediální a informační gramotnost a jsou dostupné zdarma. Kurzy vycházejí z poptávky veřejnosti a jsou mírně zpoplatněny. Knihovna poptávku pravidelně monitoruje na základě průzkumů i osobních pohovorů. Významnou složkou vzdělávání jsou i jednorázové akce (přednášky, workshopy, besedy), které knihovna přináší v rámci kulturního programu. Speciální oblast tvoří vzdělávání seniorů. Vedle virtuální Univerzity třetího věku knihovna nabízí i prezenční program.

Cíl 2

Knihovna jako škola pro všechny: vzbuzovat zájem veřejnosti o vzdělávání a nabízet různorodé příležitosti všem skupinám a generacím

Priority a opatření

2.1 knihovna hledá efektivní způsoby, jak rozvíjet čtenářskou, informační, mediální a digitální gramotnost

2.1.1 aktualizovat a nabízet informačně-vzdělávací lekce pro školy všech stupňů, rozvíjet gramotnosti a kompetence veřejnosti formou klubů, kurzů a dalších vzdělávacích programů

2.1.2 podporovat kritické myšlení v lekcích na všech úrovních (MŠ, ZŠ, SŠ) i ve vzdělávacích kurzech pro veřejnost, při tematických akcích, přednáškách, besedách a jiných příležitostech

2.2 knihovna podporuje pedagogické kompetence zaměstnanců

2.2.1 rozšířit tým o zaměstnance s pedagogickým vzděláním, kompetencemi a odborným zaměřením

2.2.2 nabídnout učícím knihovníkům adekvátní finanční ohodnocení, které bude konkurenceschopné podmínkám ve školství

2.3 knihovna rozvíjí spolupráci s místními školami, pedagogy i s výzkumnými a vzdělávacími institucemi

2.3.1 zajistit funkční spolupráci lektora/učícího knihovníka s pedagogem (rozvoj kompetencí v souladu s RVP napříč všemi obory), sledovat trendy na úrovni MŠMT

2.3.2 pozvat ke spolupráci další vzdělávací, vědecké a kulturní instituce, rozvinout spolupráci se studenty VŠ

2.4 knihovna monitoruje poptávku veřejnosti a průběžně aktualizuje nabídku vzdělávání

2.4.1 nabídnout veřejnosti zdarma kluby a jiné programy, které rozvíjejí čtenářskou, digitální, informační, mediální gramotnost, oslovit cílovou skupinu 20+, zvednout aktuální témata (např. environmentální)

2.4.2 nabídnout veřejnosti nízkoprahově zpoplatněné kurzy, které vycházejí z nadstandardní poptávky zájemců (kurzy jazykové, umělecké, sebezdravotní, péče o duševní zdraví aj.)

3.3 Cíl 3, priority, opatření

Knihovna jako zdroj živé kultury: pečovat o kulturní dědictví a zpřístupňovat jej

Knihovna je místo, kde se kulturní dědictví proměňuje v živou a životadárnou identitu přítomnosti. Funguje jako mediátor lokální identity a paměti, který budoucím generacím nabízí kontinuitu. Jako kurátor kulturního dědictví knihovna pečuje o hodnoty, které nabízí knihovní fondy (fyzické i digitální). Cílem je tyto fondy uchovávat, pečovat o ně a zpřístupňovat je veřejnosti, s čímž souvisí potřeba sledovat aktuální trendy a inovovat možnosti knihovního systému. Knihovna oslovuje nejen tradiční čtenáře tištěných knih, ale podporuje i digitální formáty a nabízí bezpečné a otevřené prostředí pro mladší generace, které preferují digitální média. Aktivní knihovník, který pracuje s uživatelem knihovny, je garantem zpřístupňování kulturního dědictví a jsou na něj kladeny vysoké požadavky (znalost literatury, využívání technologií, efektivní zapojení do infrastruktury sítě knihoven). Knihovna v rámci kulturního programu zároveň nabízí „druhý život“ literatury v podobě různých adaptací a živého umění, reaguje na aktuální trendy v kultuře a přináší atraktivní program nejen pro své čtenáře a uživatele, ale i pro návštěvníky města. Knihovna je rovnocenným partnerem dalších lokálních kulturních institucí. Na rozdíl od nich se však specificky zaměřuje na práci s knihou a literárním textem a na podporu pokročilých čtenářských dovedností. Knihovna sídlí ve zrekonstruované historické budově, která je sama o sobě kulturní pamětihodností, proto je třeba o ni pečovat, udržet její atraktivitu a též využít její potenciál jako turistického cíle.

Cíl 3

Knihovna jako zdroj živé kultury: pečovat o kulturní dědictví a zpřístupňovat jej

Priority a opatření

3.1 knihovna pečuje o knihovní fondy a promyšleně je aktualizuje

3.1.1 pracovat se čtenářem, pracovat s fondem (účinná propagace, kvalitní akvizice, vyvážené odpisy, sledování nových trendů v knihovnictví, podpora e-čtení)

3.1.2 udržovat vysokou úroveň odborného, technologického, technického i materiálního zázemí (inovace AKS, RFID, web, napojení knihovny přes městskou optickou síť, wifi pokrytí, vybavení půjčoven a učeben aj.)

3.2 knihovna kultivuje lokální identitu

3.2.1 aktualizovat a digitalizovat regionální fond, nabízet jej čtenářům, spolupracovat s Prácheňským muzeem a JVK v ČB, inovovat portál www.ctenizpisku.cz

3.2.2 využít potenciál dalších míst spjatých s literárním a kulturním odkazem regionu, přinést program do písecké synagogy

3.3 knihovna propaguje literaturu formou uměleckých adaptací

3.3.1 zprostředkovat živé umění s odkazem na literární kontext, nabízet druhý život literatury

3.3.2 sledovat současné kulturní trendy, zároveň vracet do oběhu klasická díla se záměrem aktualizovat jejich témata

3.4 knihovna vytváří účinné marketingové strategie

3.4.1 udržet PR a marketing na vysoké úrovni, využívat potenciálu mladší generace uživatelů

3.4.2 spolupracovat s městem a destinační společností Píseckem

3.4 Cíl 4, priority, opatření

Knihovna jako transparentní a funkční instituce: pečovat ve spolupráci se zřizovatelem o materiální i lidské zdroje a zodpovědně plánovat budoucnost

Pokud má knihovna plnit stanovené cíle a priority, musí mít funkční zázemí a dobře nastavené provozní procesy. Předpokladem je péče o budovu knihovny ze strany zřizovatele a zajištění potřebného technologického vybavení. Proto bude ve spolupráci se zřizovatelem průběžně probíhat monitoring stavu budovy, budou evidovány nedostatky a plánováno jejich odstranění. Dalším předpokladem je bezpečné a komunikačně otevřené prostředí podporující kreativitu a profesní rozvoj zaměstnanců. Transparentně nastavené možnosti osobního růstu a dalšího vzdělávání zaměstnanců jsou klíčové pro plnění komunitních, vzdělávacích a kulturních funkcí knihovny a podporují adaptabilitu instituce na nové výzvy. Ve vztahu k veřejnosti a nabízeným službám závisí plnění stanovených cílů a priorit na průběžné inovaci provozních směrnic, strategických dokumentů a jejich implementaci do praxe. Knihovní řád účinný od 1. 10. 2022 je třeba aktualizovat, stejně tak jako ostatní strategické materiály (koncepce vzdělávacího programu, koncepce dobrovolnického programu). Některé provozní dokumenty bude potřeba vytvořit a zařadit do chodu knihovny (etický kodex knihovníka, akviziční a odpisové politiky). Vzhledem k žádoucí participaci čtenářů a uživatelů knihovny na jejím dění plánujeme vznik dramaturgické rady, která by posuzovala a vyhodnocovala podněty přicházející od veřejnosti. Principy jejího fungování je potřeba prodiskutovat a posléze ověřit v praxi. Díky transparentním procesům, stabilitě a dlouhodobému strategickému plánování může knihovna efektivně plnit kurátorskou roli instituce, jež zvyšuje odolnost městské společnosti a zajišťuje prevenci nežádoucích jevů. Dobře nastavené procesy fungování a interní směrnice podpoří důvěryhodnost knihovny jako seriózní instituce, která rozvíjí kreativitu, kritické myšlení a podporuje demokratické postoje občanů.

Cíl 4

Knihovna jako transparentní a funkční instituce: pečovat ve spolupráci se zřizovatelem o materiální i lidské zdroje a zodpovědně plánovat budoucnost

Priority a opatření

4.1 knihovna optimalizuje provozní procesy

- 4.1.1 aktualizovat knihovní řád a provozní dokumenty
- 4.1.2 aktualizovat a implementovat do praxe programové dokumenty (vzdělávací, dobrovolnický)
- 4.1.3 definovat roli dramaturgické rady a ověřit její fungování v praxi

4.2 knihovna ve spolupráci se zřizovatelem spravuje budovu a její vybavení

- 4.2.1 spolupracovat se zřizovatelem na správě budovy
- 4.2.2 průběžně monitorovat stav budovy, evidovat jednotlivé závady a plánovat se zřizovatelem jejich odstranění
- 4.2.3 zajistit odpovídající moderní technologické zázemí

4.3 knihovna pečuje o lidské zdroje

- 4.3.1 vytvářet podporující prostředí pro zaměstnance a pečovat o jejich work-life balance
- 4.3.2 zprostředkovat zaměstnancům nabídku kvalitních programů dalšího vzdělávání (s využitím nabídky SKIPu, jiných knihoven, knižních veletrhů, literárních festivalů)
- 4.3.3 finančně ohodnotit zaměstnance za aktivní přístup k novým profesním výzvám a aktuálním trendům

4.4 knihovna strategicky plánuje budoucnost

- 4.4.1 průběžně vyhodnocovat plnění stanovených cílů a priorit
- 4.4.2 hledat nové finanční zdroje, zřídít pozici projektového manažera, systematicky sledovat portál dotaceonline.cz, dotační tituly MK, VSK, K21, MŠMT, NPO, krajské a městské dotace aj.)
- 4.4.3 spolupracovat s komerčním sektorem (využít jeho potenciál pro podporu vzdělávacích projektů v knihovně, využívat kulturní negrantový fundraising)
- 4.4.4 zohledňovat aktuální výzvy a trendy v dlouhodobém plánování budoucnosti

4 Vyhodnocení plnění koncepce

Plnění cílů a priorit koncepce a k nim vedoucích jednotlivých opatření bude systematicky sledováno a vyhodnocováno každoročně, a to na základě konkrétních aktivit realizovaných v daném roce. Každoroční hodnocení umožní pružně reagovat na aktuální potřeby uživatelů i zaměstnanců, nové trendy ve společnosti a změny v legislativním či ekonomickém rámci fungování knihovny. Zároveň poskytne zpětnou vazbu o úspěšnosti přijatých kroků a nabídne prostor pro případné korekce. Po skončení období, tedy v roce 2030, bude provedeno závěrečné souhrnné vyhodnocení celé koncepce, které zhodnotí míru naplnění stanovených cílů, efektivitu přijatých opatření i dopad na komunitní, vzdělávací a kulturní roli Městské knihovny Písek. Tento postup zajistí transparentnost, měřitelnost a udržitelnost plánovaného rozvoje knihovny.

5 Závěr

Písecká knihovna, jejíž historie sahá až k roku 1841, patří mezi nejstarší veřejné knihovny v Čechách. Vždy byla vnímána jako kvalitní a progresivní instituce a na tuto tradici plynule navazuje. Po přestěhování do zrekonstruované budovy, které bylo ústředním cílem předchozí koncepce, funguje v duchu moderní knihovny 21. století. Plní svou vzdělávací, komunitní a kulturní roli a její nový formát byl veřejností pozitivně přijat. Nicméně stále se otevírají další možnosti jejího rozvoje a přínosu pro společnost, která neustále čelí aktuálním výzvám. Koncepce rozvoje Městské knihovny Písek 2025–2030 je pojmenovává a navrhuje opatření, která vedou k jejich naplnění.

Žijeme ve velmi dynamické době, která přináší neustále změny. Pokud na ně bude knihovna adekvátně reagovat, bude i nadále fungovat jako pevný a bezpečný bod pro občany města. Aby si knihovna udržela vysoce nastavený standard, musí disponovat kvalitními lidskými a adekvátními finančními zdroji. Je tedy nutné zabezpečit stabilní financování knihovny ze strany zřizovatele a paralelně hledat další finanční zdroje (dotační projekty, negrantový fundraising, nadační tituly ČEZ, VIA, OSF, přeshraniční spolupráce, Státní fond kultury aj.).

Zároveň je klíčové rozvíjet tým motivovaných pracovníků, kteří budou sdílet hodnoty, jež knihovna představuje a nabízí. Řízení lidských zdrojů musí být transparentní, otevřené, založené na dialogu, využívající přirozený potenciál zaměstnanců. Dobrou knihovnu dělá tým dobrých lidí, kteří jsou ochotni se vzdělávat (od informačních a komunikačních dovedností, přes měkké kompetence týkající se práce s uživateli až po odborné znalosti) a za svou práci jsou odpovídajícím způsobem odměněni.

Za dobře nastavených podmínek může knihovna splňovat ideálních 5P: přívětivá pro uživatele, pohodlná pro zaměstnance, příznivá pro fondy, působivá zevnějškem, přístupná všem.⁶ Všechny kroky musí probíhat v souladu s platnou legislativou a ideálně na základě doporučení a metodik, které zveřejňuje Knihovnický institut Národní knihovny České republiky, např. Standard pro dobrou knihovnu, Standard pro dobrý knihovní fond.⁷ Zásadní kroky při řízení knihovny musí být vždy projednávány se zřizovatelem a realizovány s jeho souhlasem. Vzdělávací, kulturní a komunitní instituce pak zřizovateli přináší nejen spokojené občany, ale občany kultivované a podporující demokracii.

Zpracovala: PhDr. Štěpánka Činátlová

Návrh koncepce byl konzultován se zaměstnanci Městské knihovny Písek. Podněty z interního připomínkového řízení byly řádně projednány a zohledněny v konečné podobě dokumentu.

⁶ RICHTER Vít a kol.: *Knihovna v obci*. Národní knihovna České republiky, Praha 2020, s. 25.

⁷ *Standard pro dobrý knihovní fond*. Národní knihovna České republiky, Praha 2021. *Standard pro dobrou knihovnu*. Národní knihovna České republiky, Praha 2020.

6 Seznam zdrojů

Městská knihovna Písek. Výroční zpráva 2024 [online, PDF]. [cit. 2025-09-08].
Dostupné z: https://www.knih-pi.cz/wp-content/uploads/2025/06/VZ-Knih-Pi-2024_13-1.pdf

Národní knihovna České republiky. LUBLAŇSKÝ MANIFEST O ČTENÍ 2023 [online, PDF]. [cit. 2025-09-08]. Dostupné z:
https://ipk.nkp.cz/docs/LUBLANSKY_MANIFEST_O_CTENI_2023_DEF_11_18.pdf

RICHTER Vít a kol.: Knihovna v obci. Národní knihovna České republiky, Praha 2020, s. 25.

RICHTER Vít a kol.: Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 s výhledem do roku 2030. Národní knihovna ČR, Praha 2020.

Standard pro dobrý knihovní fond. Národní knihovna České republiky, Praha 2021.
Standard pro dobrou knihovnu. Národní knihovna České republiky, Praha 2020.

Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (Knihovní zákon). In: Sbírka zákonů. 2001.
Online. Ipk.nkp.cz. Dostupné z https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provadeci-prepisy. [cit. 2025-09-08].

Zřizovací listina MěK Písek. Online. Veřejný rejstřík a Sbírka listin. 2019. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=57527327&subjektId=75285&spis=441869>. [cit. 2025-09-08].